

N:o 159.

Af herr **David Bergström**, om skrifvelse till Kongl.

Maj:t angående sådan ändring i gällande grunder för valrätt till Andra Kammaren, att flyttning från en kommun till en annan ej må medföra förlust af valrätt till kammaren.

Det är en gängse regel, att en medborgare, för att vara politiskt röstberättigad å en ort, måste sedan viss, i lagen föreskrifven tid haft fast bostad derstädes. Så kräves det i de flesta länder såsom vilkor för politisk rösträtt att vara bosatt inom valkretsen vid tiden för vallängdens årliga uppgörande. I vissa länder fordras det, att inflyttningen skall ha skett sex månader före vallängdens upprättande. Danmarks grund- och vallagar säga senast ett år före valdagen. I några länder, såsom i Tyska riket och Schweiz, avslutas vallängderna några få dagar före valet, hvadan inflyttningen till valkretsen der kan ha skett helt nyligen. Ja, i Schweiz ega äfven de, som tillfälligtvis vistas i en valkrets, att der utöfva politisk rösträtt på samma vilkor som de bofasta männen, nemligen att vara uppförda i vallängden, och denna avslutas icke förr än tre dagar före valet.

Inom vissa andra länder, och bland dem *Sverige*, är ett ganska strängt flyttningsstreck uppdraget, och detta gäller icke allenast valkretsen, utan det fordras att sedan viss tid vara bosatt just *inom den kommun* i valkretsen, der den politiska rösträtten skall utöfvas. Man må nu vara hur stor vän af politiska gränstreck som helst, så lär det dock bli svårt att uppvisa någon rimlig grund för en dylik bestämmelse, hvilken kan från politisk rösträtt för längre eller kortare tid utesluta en person, som råkar byta om bostad *inom en valkrets, der han förut är politiskt röstberättigad.*

Det svenska flyttningsstrecket är emellertid ännu strängare än någonstädes annars. I Sverige kräfvades det nemligen icke allenast att vara bostätt, d. v. s. lagligt mantalsskrifven, inom den kommun, der den politiska rösträtten skall utöfvas, utan äfven att der ega kommunal rösträtt. Och det är en lång omgång i regeln för en nyinflyttad person, innan han hinner dit. Medan t. ex. i Preussen en nyinflyttad person sex månader efter inflyttningen kan bli politiskt röstberättigad inom kommunen, får hos oss flertalet af de inflyttade vänta i 1—2 års tid, innan de kunna få kommunal och politisk rösträtt.

Det kan nu icke förnekas, att det ligger en orättvisa i att alldeles beröfva en medborgare hans politiska rättigheter för en tid, därför att han flyttar från en ort till en annan, och denna orättvisa minskas icke deraf att det är de små inkomsttagarne, som mest af alla drabbas af flyttningsstrecket. Då riksdagsordningens bestämmelser om valbarhet till Andra Kammaren grunda sig på bestämmelserna om valrätten, medför flyttningsstrecket äfven en ytterligare skärpning af det bostadsband, hvarigenom valbarheten till nämnda kammare blifvit begränsad. Det gifves ju exempel på att riksdagsmän, som i många år åtnjutit valkretsens förtroende, för en tid förlorat sin valbarhet derstädes endast och allenast derigenom, att de flyttat till en annan kommun *i samma valkrets*. Ingen lär bestrida det barocka häri, och det vore gifvetvis önskligt att åstadkomma en rättelse äfven på detta område.

För att i nu berörda afseenden söka få till stånd en grundlagsändring, tillät jag mig i fjol väcka en motion, hvori jag alternativt föreslog, att Riksdagen skulle såsom hvilande till vidare grundlagsenlig behandling antaga ett af mig framlagdt förslag till ändrad lydelse af §§ 17 och 19 riksdagsordningen eller ock besluta en skrivelse med anhållan, att Kongl. Maj:t ville snarast möjligt till Riksdagen inkomma med förslag till sådan ändring af riksdagsordningen, att de påpekade missförhållandena måtte undanrödjas. Det af mig framlagda förslaget till ändrad lydelse af §§ 17 och 19 riksdagsordningen afsåg, att valberättigad, som flyttar från en kommun till en annan, skulle i den förra kunna få behålla sin valrätt — och eventuellt sin valbarhet — till dess han hunnit erhålla valrätt inom den senare.

Konstitutionsutskottet förklarade sig dela min uppfattning, att en ändring i hithörande stadganden vore af behovet påkallad, och yttrade härom bl. a. följande: »Att en persons valrätt och valbarhet till Riksdagens Andra Kammare kunna göras om intet enbart på grund af den

omständigheten, att personen i fråga flyttar från en kommun till annan, måste enligt utskottets uppfattning anses innebära en afsevärd oegentlighet, hvilken blifver särskildt påfallande i sådana händelser, der flyttningen egt rum mellan två inom samma valkrets belägna kommuner, och, såsom motionären erinrat, saknas ej exempel på, att en persons valrätt och dermed ock hans valbarhet af sistberörda anledning för en tid upphört. Äfven om det må med skäl antagas, att sådana fall icke kunna blifva synnerligen talrika, är enligt utskottets åsigt en lagändring i motionens syfte likväl särdeles önskvärd, då det icke synes vara med rätt och billighet öfverensstämmande, att ett förhållande af så pass underordnad betydelse som en förändring i afseende å boningsorten skall få inverka på utöfningen af de viktigaste medborgerliga rättigheter.»

I fråga om sättet för frågans slutliga lösning sammanföll deremot icke den mening, jag framställt, med konstitutionsutskottets. »Det kunde måhända ifrågasättas», yttrade utskottet, »huruvida icke i stället valrätten inom den senare kommunen (den kommun, till hvilken en i annan kommun valberättigad flyttar) skulle kunna inträda tidigare, än nu är fallet.»

Med afseende å den närmaste åtgärden i ärendet fann sig konstitutionsutskottet emellertid böra i hufvudsak tillstyrka det af mig föreslagna, andra alternativet, en skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning och förslag i ämnet.

Då denna konstitutionsutskottets mening vid sistlidne riksdag vann fullständig tillslutning från den ena kammaren och i den andra understöd af en betydande minoritet — 49 röster mot 51 — och då det ifrågasvarande reformbehovet alltjemt kvarstår, tillåter jag mig härmed hemställa,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring i gällande bestämmelser rörande grunderna för valrätt till Andra Kammaren, att enbart den omständigheten, att en valberättigad person flyttar från en kommun till en annan, ej må beröfva honom valrätt till Andra Kammaren.

Stockholm den 5 februari 1901.

David Bergström.